

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА**

ЛЮ КЕШУАН

УДК 378.016:784.4=161.2(510):37.015.311

**ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СТВОРЕННЯ МУЗИЧНО-ОБРАЗНОЇ
ДРАМАТУРГІЇ ТВОРУ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Гуральник Наталія Павлівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри педагогіки мистецтва
і фортепіанного виконавства.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Ніколаї Галина Юріївна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
завідувач кафедри мистецької
педагогіки та хореографії;

кандидат педагогічних наук
Михалюк Алла Михайлівна,
Кременецька обласна гуманітарно-
педагогічна академія ім. Тараса Шевченка,
доцент кафедри гри на музичних інструментах
та вокально-хорових дисциплін.

Захист відбудеться 8 грудня 2017 року о 9.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 218.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 7 листопада 2017 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження визначається усвідомленням музичної освіти культуротворчим явищем, що актуалізує широкий спектр питань щодо її змісту та засвоєння його майбутніми вчителями. У мистецькому освітньому процесі студентська молодь набуває знань та закріплює естетичне ставлення до світу, життєдіяльності, розвитку власної духовної сфери. У контексті дослідження особливого значення набуває висвітлення музично-аналітичної та навчально-виконавської діяльності студентів педагогічних вишів, що підсилюється необхідністю засвоєння ними образно-драматургічних уявлень, поглиблення самостійної інтелектуальної діяльності при вивченні фортепіанних творів, визначення шляхів створення власних музично-образних драматургічних проєктів у процесі опанування їх інтонаційного смислу, форми тощо.

У теорії наукового пізнання висвітлюються філософські положення про сутність мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості та образно-художнього пізнання дійсності, про єдність теорії та практики, принципи науковості, об'єктивності, цілісності, з-поміж яких на особливу увагу заслуговують наукові висновки з проблем музично-аналітичної діяльності особистості (П. Блонський, Ю. Борєв, Л. Виготський, О. Леонт'єв, В. Медушевський, Б. Неменський, В. Роменець, В. Шинкарук та ін.), формування її образних уявлень (В. Гуружапов, І. Савчук, Г. Фролова, С. Шип, Ю. Трофимов та ін.), теоретичних і практичних основ професійної підготовки студентів у музично-педагогічних навчальних закладах (Н. Білова, Н. Гуральник, Г. Ніколаї, О. Михайличенко, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Реброва, В. Шульгіна та ін.).

З метою створення музично-образної драматургії фортепіанних творів великого значення набувають вміння аналізувати теоретичні аспекти творів, використовуючи знання з психології, педагогіки, філософії, естетики, мистецтвознавства для визначення раціональних підходів до їх засвоєння, створення художньо-образної та музично-образної драматургії творів як теоретичного поняття та практичного проєкту.

Визначальними є думки видатних музикантів (педагогів, методистів, виконавців), які відмічали особливе місце у власній творчій діяльності вміння створювати виконавські орієнтири (Г. Беклемішев, К. Ігумнов, Т. Кравченко, Н. Любомудрова, Г. Нейгауз, Л. Оборин, В. Пухальський, М. Старкова, Є. Тімакін, Г. Ципін та ін.). Теоретичним та методичним проблемам фортепіанної підготовки в Китаї присвячені роботи Бай Бінь, Вей Тінге, Лі Сіюнь, Лін Чженьган, Сай Лін, Цзен Шаої, Чжу Гун І та ін. Індивідуальна самостійна діяльність залишається важливою проблемою у підготовці піаністів на всіх курсах музичних підрозділів вищої школи (Н. Гуральник, Л. Гусейнова, Г. Падалка, О. Реброва, О. Рудницька, О. Щолокова, В. Шульгіна та ін.).

У процесі дослідження виявлено низку суперечностей, зокрема, між необхідністю вдосконалення фахової підготовки майбутніх учителів музики у вищих педагогічних навчальних закладах та недостатньою розробленістю

проблеми формування вмінь створення музично-образної драматургії твору; між наявністю значного масиву теоретичних знань і практичного досвіду формування вмінь створення музично-образної драматургії твору у студентів-піаністів та відсутністю відповідної теоретичної моделі досліджуваного феномена; між потребою покращення методичного забезпечення процесу навчання гри на фортепіано майбутніх учителів музики та недостатньою розробленістю відповідних методів й відсутністю експериментальної перевірки їх ефективності.

Актуальність проблеми та недостатня її розробленість визначили вибір теми дослідження **«Формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва і хореографії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дослідження затверджено Вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 01.12. 2015 р.).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати методику формування в майбутніх учителів музики вмінь створення музично-образної драматургії творів у процесі навчання гри на фортепіано та експериментально перевірити її ефективність.

Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

1. З'ясувати теоретичні основи дослідження процесу створення музично-образної драматургії твору та компонентну структуру відповідних умінь.
2. Розробити модель формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано.
3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики.
4. Експериментально перевірити ефективність методики формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методика формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано.

Методологічна основа дослідження: філософсько-естетичний, культурологічний, психолого-педагогічний, музикознавчий та особистісно-творчий підходи, відповідно до яких науковою платформою дослідження є ідея формування вмінь створення музично-образних уявлень, здатність мислити художніми образами, що є детермінантою розвитку мистецтва.

Теоретичну основу дослідження становлять: концептуальні положення філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, Г. Меднікова та ін.); методології та теорії національної освітньої стратегії України (І. Бех, В. Бондар, О. Олексюк,

А. Сбруєва, А. Сисоєва, В. Шульгіна та ін.) ; розвитку особистості як цілісної саморегульованої системи (Н. Афанасьєва, Н. Вінер, О. Ішков, О. Князькова, А. Лернер, Г. Паск, В. Пушкін, У. Ешбі, Б. Юдін та ін.); психологічні та педагогічні теоретичні висновки стосовно розвитку особистості як складного утворення, що включає інтелектуальні, емоційні, вольові фактори (М. Беляєв, А. Волостнікова, Т. Єрофєєва, А. Ковальов, В. М'ясищев, С. Рубінштейн та ін.); окремих напрямів розвитку особистості (А. Матюшкин, Є. Назайкінський, Н. Постнікова, Г. Щукіна та ін.); потреб індивіда (Б. Ананьєв, Є. Климов, О. Леонт'єв та ін.), контексту розвитку мотиваційної сфери особи (Ю. Кулюткін, А. Маркова, Н. Морозова та ін.); теорії поетапного формування розумових дій (О. Леонт'єв, П. Гальперін, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська та ін.); теоретичні положення з проблем музичної освіти (Н. Гуральник, О. Єременко, А. Козир, О. Михайличенко, О. Лобова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.); розуміння образно-стильового відчуття (Ю. Борєв, Г. Вьольфлін, А. Доценко, О. Лосєв, В. Медушевський, М. Михайлов, Є. Назайкінський, Б. Міліч та ін.); специфіки індивідуального виконавського стилю (О. Алексєєв, Я. Мільштейн, Д. Рабінович, В. Чинаєв та ін.); науково-методичні та історичні засади розвитку піаністів як суб'єктів навчальної та виконавської діяльності (А. Алексєєв, Д. Благой, А. Готліб, О. Гольденвейзер, Н. Кашкадамова, Г. Нейгауз, Б. Міліч та ін.).

Методи дослідження: *теоретичні* (аналіз та систематизація психолого-педагогічної, музично-історичної, фортепіанно-методичної літератури, узагальнення, порівняння, класифікація – для визначення наукового апарату дослідження, формулювання його концептуальних положень та висновків, обґрунтування теоретичних підходів, принципів та педагогічних умов реалізації запропонованої методики; моделювання – для розробки моделі формування умінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано); *експериментально-емпіричних* (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, бесіди, самооцінка, експертна оцінка, педагогічний експеримент – для визначення ефективності запропонованої методики); *статистичних* (математико-статистична обробка даних, створення графічних і схематичних узагальнень, рисунків – що забезпечило вірогідність отриманих результатів).

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* теоретично розроблено та експериментально перевірено методику формування вмінь створення музично-образної драматургії творів у процесі навчання гри на фортепіано майбутніх учителів музики, а саме: з'ясовано теоретичні основи дослідження процесу створення музично-образної драматургії твору, зокрема, обґрунтовано зміст понять «уміння створення музично-образної драматургії твору» та «формування вмінь створення музично-образної драматургії твору»; визначено компонентну структуру дослідженого феномену, що включає мотиваційно-творчу, інтелектуально-емоційну, композиційно-архітектонічну та самостійно-результативну складові; розроблено модель

формування умінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано; виокремлено принципи (стильової адекватності, творчої множинності, проектності, музично-слухової активності, індивідуальної презентативності), педагогічні умови формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики (надання додаткової інформації щодо особливостей драматургії творів з метою розширення сфери емоційних вражень від прослуховування симфонічних та камерних інструментальних творів; створення педагогічних ситуацій, що сприяють активізації індивідуальної інтелектуальної, емоційної та творчої активності; стимулювання застосування зіставного аналізу історіографії нотного матеріалу фортепіанних творів; здійснення діалогічного розкриття студентами образної драматургії фортепіанних творів, що виконуються іншими) та відповідні методи; визначено критерії, показники та рівні сформованості вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики; експериментально перевірено ефективність методики формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано.

Уточнено поняття «музично-образна драматургія твору» та *конкретизовано* зміст і сутність умінь створення власних навчально-виконавських проектів як особистісного фахового утворення майбутніх учителів музики в умовах навчання гри на фортепіано.

Подальшого розвитку набули наукові положення щодо сутності музично-образних уявлень завдяки розширенню смислового контексту образного змісту творів у фортепіанному навчанні.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у визначенні методів набуття необхідних умінь створення музично-образних драматургічних проектів фортепіанних творів, важливих для підготовки майбутніх учителів музики та музикантів-виконавців; застосуванні педагогічних умов оволодіння уявним відчуттям драматургічної цілісності творів у процесі їх осмислення та інтерпретації; включенні процесу створення образної драматургії твору до методичного ресурсу підготовки студентів до уроків музики в школі; розширенні методичних знань і умінь іноземних студентів у процесі навчання гри на фортепіано та у самостійній роботі над твором.

Упровадження отриманих результатів дослідження здійснено в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/934 від 25.05.2017 р.), ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 981/17 від 10.05.2017 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 1231 від 02.06.2017 р.).

Апробацію отриманих результатів дослідження здійснено у формі виступів і доповідей на конференціях різних рівнів: XIII Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професор О.П. Рудницької (Київ, 2015), I та II Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства»

(Одеса, 2015-2016), VI Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2015), Міжнародна науково-практична конференція «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2016), I Міжнародні науково-практичні читання пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 2017); VII Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017), Міжвузівська студентська науково-практична конференція (за міжнародної участі) «Традиції та сучасність музично-педагогічної освіти» (Чернігів, 2017), Всеукраїнська науково-практична конференція «Психолого-педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності та професійного саморозвитку вчителів спеціалізованих навчальних закладів художньо-естетичного профілю» (Мала Білозерка, 2016). Матеріали дослідження обговорювались на засіданнях кафедри музичного мистецтва і хореографії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Окремі положення розкрито в наукових доповідях на науково-практичних конференціях молодих учених, аспірантів і докторантів ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Одеса, Суми, Київ, 2015-2017).

Публікації. Основні результати дослідження відображено у 8 одноосібних публікаціях автора, із них 5 статей у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 2 публікації у збірниках матеріалів наукових заходів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, списків використаних джерел до розділів, загальних висновків, додатків. Список використаних джерел містить 203 найменування. Загальний обсяг тексту дисертації – 226 сторінок, з них основного тексту – 172 сторінки. Робота містить 24 рисунки, 17 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження і ступінь наукової розробки проблеми; сформульовано мету, об'єкт, предмет, завдання; вказано методи дослідження; визначено методологічну, теоретичну, джерельну базу, наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, наведено форми апробації, зазначено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні основи дослідження процесу створення музично-образної драматургії твору**» систематизовано наукову думку представників різних галузей знань стосовно музично-образної драматургії твору в широкому історичному контексті, представлено компонентну структуру вмінь створення музично-образної драматургії твору

Проаналізовано науково-методичну літературу, праці вітчизняних та зарубіжних науковців, що дозволило схарактеризувати стан дослідження проблеми формування вмінь створення музично-образної драматургії творів у майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано, виходячи з

теоретичного положення про те, що здібність мислити художніми образами – джерело специфічного виду діяльності людини як одної з форм суспільної свідомості. Визначено, що ємність образного мислення, здатність образності в мистецтві до змін визначає широкий контекст їх використання, у тому числі у сфері музичної освіти, зокрема, у процесі навчання гри на фортепіано. Доведено, що в наукових дослідженнях проблеми художньо-образного мислення як самодостатньої форми художнього пізнання світу залишається актуальним питання формування музично-образної драматургії творів.

Аналіз джерел дозволив виявити напрямки обґрунтування проблем художньо-образного мислення: спрямування на музично-аналітичну діяльність особистості (М. Берхін, А. Васадзе, Г. Єрмаш, Р. Ингарден, Л. Левчук, С. Рубінштейн та ін.); формування уявлень людини (Л. Єрмолаєва-Гоміна, Ц. Короленко, Г. Фролова, Ю. Трофімов та ін.); уміння піаністів створювати власні виконавські орієнтири (Г. Беклемішев, К. Ігумнов, Т. Кравченко, Н. Любомудрова, Г. Нейгауз, Л. Оборін, В. Пухальський, М. Старкова, Є. Тімакін, Г. Ципін та ін.); самостійна творча інтелектуально-емоційна діяльність у підготовці піаністів на музичних підрозділах вищої педагогічної школи (Н. Гуральник, Л. Гусейнова, О. Єременко, Г. Падалка, О. Реброва, О. Рудницька, О. Щолокова, В. Шульгіна та ін.).

Встановлено, що в наукових дослідженнях щодо формування умінь створення теоретичних проєктів і їх практичного відтворення розкрито становлення понятійних смислових координат музично-мисленнєвих процесів та розвитку невербального інтелекту; власне виконання подано як форму творчості піаніста. Обґрунтовано, що виконавські образно-драматургічні уявлення студентів виникають у свідомості та активізуються пам'яттю в процесі створення виконавського образу, виконавської драматургії фортепіанних творів. Визначено, що у контексті нашого дослідження щодо формування вмінь створення музично-образної драматургії творів студентами потребує окремого вивчення процес музично-аналітичної навчальної діяльності.

З'ясовано, що при педагогічному керівництві процесом формування образно-драматургічних уявлень піаністів необхідно враховувати принцип множинності виконавського втілення авторської ідеї твору, розширення виразових можливостей інструмента, які є структурним елементом розвитку музично-виконавського мислення творчої особистості, музично-образної драматургії. Вивчення сутності драматургії, що визначається як «мистецтво побудови драматичних творів», згідно з теорією Б. Асаф'єва, підтверджує думку про те, що музична форма – це процес, головною діючою особою якого є особистість, у контексті нашого дослідження – піаніст. Виконавські образно-драматургічні уявлення студентів-піаністів ми презентуємо як смислові допонятійні конструкції музичного мислення на основі полімодальних звукових і структурних комплексів творів, які виникають у свідомості та активізуються пам'яттю в процесі створення виконавського образу фортепіанного твору.

Виявлено змістову спорідненість поняття «уміння створення музично-образної драматургії твору» з поняттями «конструктивні», «композиційні» та

«архітектонічні» уміння, які потрібні виконавцю для створення власного музично-образного проекту твору. У контексті фахової підготовки майбутніх учителів музики презентовано авторське розуміння обраного феномену – «вміння створення музично-образної драматургії твору». Відповідно поняття «формування вмінь створення музично-образної драматургії твору» визначено як процес створення продукту індивідуальної інтелектуально-емоційної творчої діяльності майбутнього вчителя музики, в якій на основі музично-стильового, асоціативно-образного та виконавсько-інтерпретаційного досвіду музично-слухового сприйняття фортепіанних творів забезпечується можливість відтворення ними власних варіантів архітектонічного та композиційно-системного уявлення та презентації їх у часовому просторі виконавської діяльності.

Встановлено, що створення музично-образної драматургії залежить від історичного контексту процесу навчання піаністів і характеризується певними особливостями, які залежать від фортепіанних шкіл, методичних надбань видатних педагогів піаністів, особистісного їх впливу. Велике значення у створенні власного музично-образного проекту творів має стилістичний підхід до сприйняття та відтворення музики піаністами.

Структуру вмінь створення музично-образної драматургії твору представлено у вигляді взаємопов'язаних компонентів, обґрунтування яких базується на філософсько-естетичному, культурологічному, психолого-педагогічному, музикознавчому та особистісно-креативному наукових підходах та певних принципах. До складу кожного компонента входить низка вмінь, зокрема: 1) до мотиваційно-творчого компонента включено уміння знаходити мотиви, адекватні почуттєво-емоційній сфері музичного образу твору; поширювати власний асоціативно-образний тезаурус фортепіанних творів для творчого застосування; оперувати різними драматургічними типами та музичними драматургічними формами творів; 2) до інтелектуально-емоційного – уміння самостійно критично мислити, фантазувати на предмет музично-образних зіставлень драматургічних елементів твору; накопичувати приклади інтуїтивно виникаючої адекватної емоційної реакції на прослухані та проаналізовані фортепіанні твори; композиційно складати музично-образні цілісні драматургічні уявлення; 3) до композиційно-архітектонічного – уміння комбінувати фортепіанні твори у власному виконанні за різними принципами (контрасту, схожості, зростання або згасання емоційної напруги, ін.); проектувати архітектонічну цілісність драматургічних музичних форм; розрізняти музичні форми творів за драматургічними принципами; 4) до самостійно-регулятивного – уміння застосовувати музично-образні уявні імпровізації у процесі проектування власної емоційної драматургії виконуваних творів; самостійно планувати виконавський проект та практично презентувати фортепіанні твори (на академічних виступах, екзаменах, творчих звітах тощо); орієнтовно створювати стилістично відповідні (для класичних, романтичних творів тощо) або жанрово відповідні (танцювальних, кантиленних, сонатних) моделі музично-образної драматургії фортепіанних творів.

Таким чином, систематизація наукової думки щодо музично-образної драматургії твору дозволила з'ясувати сутність формування музично-образних уявлень піаністів згідно з їхнім інтелектуально-емоційним, музично-стильовим, асоціативно-образним, виконавсько-інтерпретаційним досвідом сприйняття музики і визначити у компонентній структурі вмінь створення музично-образної драматургії творів мотиваційно-творчу, інтелектуально-емоційну, композиційно-архітектонічну та самостійно-результативну складові.

У другому розділі **«Обґрунтування моделі формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в студентів-піаністів»** проблему формування вмінь створення музично-образної драматургії твору розглянуто в контексті творчої діяльності. Запропоновано принципи, педагогічні умови та методи формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики; визначено критерії й показники діагностики рівнів їх сформованості, презентовано особливості моделювання відповідної методики.

Доведено, що творча діяльність музиканта передбачає наявність «умінь творення», зокрема, умінь створення музично-образної драматургії твору, які підпорядковані інтелектуальній активності мистця, що може проявлятися на стимульно-продуктивному, евристичному та креативному рівнях. У процесі моделювання методики формування вмінь створення музично-образної драматургії в студентів-піаністів було встановлено наукові підходи щодо вивчення досліджуваного феномена з урахуванням його змісту та особливостей функціонування, зокрема: гносеологічний, культурологічний, мистецтвознавчий (музикознавчий), психолого-педагогічний та особистісно-креативний.

На основі аналізу спеціальної літератури, досвіду наукових досліджень і практики становлення особистості вчителя музичного мистецтва запропоновано релевантні нашому дослідженню принципи: *стильової адекватності*, що спрямовує студентів пошукувати відповідність інтелектуально-емоційного прочитання композиторських творів конкретному музичному стилю під час їх опанування й виконавської інтерпретації; *творчої множинності*, що запобігає втраті композиційної цілісності композиторського задуму попри створення студентами різних варіантів уявної музично-образної драматургії творів; *проектності*, що стверджує широке застосування проектного методу в процесі формування вмінь створення музично-образної драматургії твору; *музично-слухової активності*, що забезпечує специфічно музичний процес слухової рефлексії під час сприйняття музики та навчання гри на музичному інструменті – фортепіано; *індивідуальної презентативності*, за яким кожний майбутній учитель музики має презентувати власний індивідуально-неповторний варіант створення музично-образної драматургії виконуваного фортепіанного твору.

Для успішного формування у студентів умінь створення музично-образної драматургії фортепіанних творів було виявлено педагогічні умови, в яких ефективно використовувались запропоновані методи створення музично-образної драматургії творів та відповідних уявлень. Перша педагогічна умова – надання додаткової інформації щодо особливостей драматургії творів для розширення

сфери емоційних вражень від прослуховування симфонічних та камерних інструментальних творів – передбачає застосування методів: збагачення інтерпретаційного персонального виконавського тезаурусу (технічні засоби та концертне виконавство з «живим» звуком); створення проєктів емоційної драматургії виконуваних фортепіанних творів; створення музичного накопичувача (на електронних носіях) сонатних форм за стилями (класична, романтична, модерн, ін.).

Друга педагогічна умова – створення педагогічних ситуацій, що сприяють активізації індивідуальної інтелектуальної, емоційної та творчої активності – передбачає застосовування методів: вивчення досвіду використовуваних образних асоціацій у науковій і методичній літературі; аналіз драматургічної цілісності образного розвитку форми сонатного *allegro* (з розробкою та без розробки); індивідуальне розкодування гармонічних конструкцій у контексті образно-драматургічних уявлень; привнесення в образні уявлення оркестрово-інструментальних темброво-акустичних асоціацій.

Третя педагогічна умова – стимулювання застосування зіставного аналізу історіографії нотного матеріалу фортепіанних творів – реалізується за використання методів: співставлення нотного відображення творів сонатної форми (від її зародження); стимулювання уявного звучання у виконанні на різних клавішних інструментах; надання різних варіантів образного прочитання одного й того самого твору у виконанні на фортепіано.

Четверта педагогічна умова – здійснення діалогічного розкриття студентами образної драматургії фортепіанних творів, що виконуються однокурсниками та учнями – забезпечується функціонуванням методів: вербальний опис варіантів образної драматургії конкретного фортепіанного твору; надання різних варіантів образно-драматургічних уявлень різних піаністів у власному виконанні одного й того ж фортепіанного твору перед слухацькою аудиторією.

Поетапна реалізація педагогічних умов протягом формувального експерименту, узагальнення його результатів дозволило зробити висновок про їх достатню значущість. Виявлено недостатньо чітке усвідомлення необхідності практичного надбання умінь створювати музично-образну драматургію творів у процесі фортепіанного навчання підтверджує доцільність застосування авторської методики.

Розроблено критеріальний апарат теоретичної моделі формування вмінь створення музично-образної драматургії твору майбутніх учителів музики, а саме: активність прояву творчо-мотиваційної потреби (показники: міра набуття образно-драматургічних уявлень; міра націленості на творчу самостійність у пошуку необхідного інформаційного ресурсу); результативність мисленнєвої та емоційної діяльності (показники: логіка побудови та кількість зафіксованих (письмово) прикладів аналітичної самостійної роботи з музичними творами; якість зафіксованих проєктів емоційної драматургії піаністично опанованих і прослуханих фортепіанних сонат); здатність до творчого конструювання уявних музичних структур творів (показники: міра творчої самостійності у створенні музично-образних

драматургічних проєктів фортепіанних творів; якість виконавської довершеності теоретично створених розробок драматургії творів); змістова насиченість застосування означених принципових складових створених розробок (теоретично та практично) з показниками: міра адекватності задіяних засобів у створенні музично-образної драматургії; міра архітектонічної цілісності презентованих під час виконання майбутніми учителями музичного мистецтва фортепіанних творів. Розроблені критерії та їх показники дозволили визначити змістові характеристики досягнення результатів за такими рівнями: репродуктивний, конструктивний, творчий.

Метод моделювання дозволив представити вміння створення музично-образної драматургії твору майбутніх учителів музики у вигляді структурного комплексу таких складових: мотиваційно-творчої (уміння знаходити мотиви, адекватні почуттєво-емоційній сфері музичного образу твору; поширювати власний асоціативно-образний тезаурус виконавця; оперувати різними драматургічними типами та формами музичних творів); інтелектуально-емоційної (уміння критично мислити; фантазувати та співставляти драматургічні елементи творів; накопичувати досвід інтуїтивної адекватної чуттєво-емоційної реакції тощо); композиційно-архітектонічної (уміння комбінувати фортепіанні твори у власному виконанні за різними принципами; проєктувати архітектонічну цілісність музичних форм; розрізняти музичні форми творів за драматургічними принципами); самостійно-результативної (уміння застосовувати музично-образні уявні імпровізації у процесі проєктування власної емоційної драматургії виконуваних творів; самостійне планування виконавського проєкту та практичної презентації фортепіанних творів; створювати стилістично або жанрово відповідні моделі музично-образної драматургії фортепіанних творів).

Формування умінь створення образно-драматургічних уявлень у студентів-музикантів педагогічного профілю як складової художньо-образного мислення особистості яскраво простежується в процесі музично-аналітичної діяльності під час вивчення дисциплін історико-теоретичного циклу. Змістовий матеріал цих занять є скарбницею образно-драматургічних концептів (архетипів), що склалися в процесі історичної еволюції музики. Емоційні риси драматургічного розвитку твору – недостатня напруга, досягнення кульмінації, спадання напруги тощо – сприяють моделюванню відповідних психологічних процесів, зосереджують увагу музикантів на важливих елементах драматургії фортепіанних творів.

Таким чином, запропоновані наукові підходи, принципи, педагогічні умови та критеріальний апарат дозволили розробити й обґрунтувати модель формування умінь створення музично-образної драматургії твору майбутніх учителів музики.

У третьому розділі **«Експериментальна робота з формування умінь створення музично-образної драматургії твору в процесі навчання гри на фортепіано»** представлено діагностичну методику виявлення стану сформованості умінь створення музично-образної драматургії твору, спрямовану на виявлення рівнів набуття відповідних умінь у процесі фортепіанного навчання; розкрито етапи організації дослідної роботи, поетапне впровадження

розробленої методики та подано перевірку результатів аналізу, інтерпретації та їх узагальнення.

Формування образно-драматургічних уявлень студентів-піаністів відбувалися під час музично-аналітичної діяльності у процесі вивчення дисциплін теоретичного циклу та практичної індивідуальної роботи піаністів. Ці заняття поглиблювали ерудицію студентів, ставали джерелом образно-драматургічних концептів (архетипів), які склались у процесі історичної еволюції музики.

Експериментально-дослідна робота охоплювала констатувальний, формувальний і підсумковий етапи науково-педагогічного пошуку. На констатувальному етапі було здійснено діагностичний зріз і статистичну обробку його результатів. Результати діагностики засвідчили, що більшість майбутніх учителів музики знаходилась на низькому рівні сформованості вмінь створення музично-образної драматургії твору; значна кількість студентів усвідомила необхідність такої діяльності, натомість їх зусилля часто проявлялися стихійно, що зумовило доцільність створення авторської методики набуття відповідної компетентності у процесі фортепіанного навчання.

Узагальнення якісного аналізу результатів діагностики дозволило виділити три рівні: творчий, конструктивний та репродуктивний та визначені їх характерологічні ознаки. Високий (творчий) рівень характеризувався: виявленням стійкої потреби та зацікавленості в активному набутті різноманітних образно-емоційних уявлень з різних інформаційних джерел; студенти фіксують результати своєї інтелектуальної діяльності, творчих надбань у відповідних таблицях; демонструють велику кількість прикладів аналізу різних творів, надають якісні та цікаві приклади музично-образних проектів складних сонатних форм не лише фортепіанних творів, а й камерних сонат, симфонічних творів; демонструють готовність до конструювання уявних та зреалізованих на практиці у виконавській діяльності перед слухацькою аудиторією музичних проектів; досягненням довершеності форми власних музично-образних проектів, що вирізняються насиченістю деталізованих характеристик, адекватних стилевим та іншим принципам створення музично-образної драматургії та демонструють логіку побудови архітектонічної цілісності виконуваних фортепіанних творів.

Для середнього (конструктивного) рівня характерними є: виявлення потреби й деякої зацікавленості в набутті образно-емоційних уявлень з різних інформаційних джерел; студенти цього рівня фіксують результати своєї інтелектуальної діяльності у відповідних таблицях; демонструють значну кількість прикладів аналізу різних фортепіанних творів, надають приклади музично-образних проектів нескладних сонатних форм, в переважній більшості фортепіанних творів, іноді камерних сонат; демонструють здатність до конструювання уявних образів музичних творів і реалізують їх практично під час залікової сесії; досягають помітних результатів у будові музичної форми власних образно-драматургічних проектів, що проявляються у достатній кількості деталей, які адекватні стилю та іншим показникам створення

музично-образної драматургії твору, демонструють чітку побудову архітектонічної цілісності виконуваних фортепіанних творів.

Для низького (репродуктивного) рівня характерні: виявлення деякої потреби в набутті образно-емоційних уявлень із запропонованих інформаційних джерел; студенти цього рівня за вимогою педагогів та експериментатора фіксують результати своєї інтелектуальної діяльності у відповідних таблицях; на запит викладача студенти демонструють незначну кількість прикладів аналізу фортепіанних творів, пропонують приклади музично-образних проектів простих музичних форм, рідко нескладних сонатних форм фортепіанних творів; демонструють конструювання уявних образів музичних творів на вимогу експериментатора і реалізують їх тільки під час залікової сесії; досягають деяких результатів у побудові музичної форми власних образно-драматургічних проектів разом із педагогом на занятті з фортепіано, що проявляються у незначній кількості деталей, які адекватні стилю та деяким іншим показникам створення музично-образної драматургії, відпрацьовують під керівництвом педагога архітектоніку виконуваних фортепіанних творів.

Формувальний експеримент здійснювався у три етапи. У доборі методів формування вмінь створення музично-образної драматургії творів у майбутніх учителів музики враховувалось: важливість органічного поєднання аналітичних і творчо-емоційних методів; можливість адаптації методичних прийомів, що напрацьовані піаністами-практиками та вченими-педагогами; перспективність упровадження в практику навчання гри на фортепіано методичних засобів, ефективність яких науково доведено та перевірено часом.

На кожному етапі впровадження авторської методики відбувалося вдосконалення конкретного компонента відповідної структури, з кожним етапом ускладнювались завдання та додавалися нові на вдосконалення попереднього компонента.

На першому етапі завдання полягали у забезпеченні фахових занять теоретичним матеріалом, що є необхідним для формування у майбутніх учителів музики творчої настанови на постійне оновлення своїх уявлень і знань, стимуляції особистісних і поведінкових характеристик, важливих для творчої діяльності. На цьому етапі важливим є спонукання студентів до інтелектуально-емоційної діяльності, що потребує значних зусиль, концентрації уваги, напруження внутрішніх ресурсів. Задля цього застосувались такі методичні засоби, як організація навчального процесу на основі ідей педагогіки співробітництва, діалогічного стилю спілкування, забезпечення психологічної підтримки в апробації студентами ініціативних дій, інтуїтивних методичних знахідок, створення ситуацій успіху в його пошуково-аналітичній діяльності, тренінги на вдосконалення здатності студентів до емоційно-вольової саморегуляції.

На другому етапі експерименту у студентів формували: здатність до порівняльного аналізу, критичного осмислення, обґрунтованої самооцінки щодо створення музично-образної драматургії творів. Студенти навчалися створювати власну, індивідуалізовано-творчу архітектоніку уявних та практичних

виконавських композицій образного змісту творів; винаходити й науково обґрунтовувати цікаві прийоми компоновання цілісної драматургії виконуваних творів, зокрема сонатної форми, що потрібні для досягнення стильової адекватності під час публічного виконання.

З метою ефективного опанування вміннями створювати музично-образну драматургію фортепіанного твору були актуалізовані їхні знання щодо методичних засад організації пошукової діяльності, формувалися вміння адаптувати їх до умов фортепіанного навчання, стимулювалася здатність виходити за межі традиційних знань, генерувати й захищати свої власні методичні ідеї. Задля цього використовувались проектний метод з колективним обґрунтуванням або критичним аналізом різних теорій формування уявних образних проектів, способів конструювання цілісного виконавського плану твору тощо. Студенти також оволодівали технологією постанови проблемних питань, вміннями проводити обговорення фрагментів драматургічних проектів складних сонатних форм; використовували «мішані» технології (ознайомлення студентів з теоретичним та аудіо-візуальним матеріалом, що передуює проведенню заняття і зумовлює їхню активну позицію під час обміну думками, у дискусіях), технологію проектної діяльності «Веб-квест» (завдання виконується за самостійно обраною тематикою на основі володіння музично-інформаційними ресурсами, мінімально-потрібними навичками й критеріями самооцінки).

На третьому етапі головні завдання спрямовувались на формування у студентів досвіду самостійної апробації та порівняння індивідуальних альтернативних, незвичайних саморегулятивних методичних прийомів, винайдених у науковому і вільному музично-інформаційному просторі та їх втілення в навчально-виконавську практику. З цією метою застосовувалась методика уявного програвання навчальних і концертно-виконавських ситуацій, організація конкурсів на самостійний проект музично-образної драматургії фрагменту симфонічного або камерного твору, прослуховування та аналіз виконавсько-сценічного втілення невідомого попередньо студентам фортепіанного музично-образного проекту драматургії твору у виконанні однокурсників. Широко застосовувались сучасні інформаційно-комунікативні засоби, спрямовані на вдосконалення аналітичної та самостійно-регулятивної спроможності студентів, їхньої навчальної, виконавської та педагогічної рефлексії.

Після виконання завдань проводилися контрольні зрізи через виконання тестів, контрольних завдань, аналіз звітної документації. За кожним з показників відповідних критеріїв було підсумовано кількісні значення та якісні характеристики, виявлені кінцеві результати, які вказали на високий рівень сформованості вмінь створення музично-образної драматургії творів майбутніми учителями музики.

Отже, можна стверджувати, що вміння створювати музично-образну драматургію творів позитивно змінюються за умов використання розробленого методичного комплексу та доцільного педагогічного втручання

у процес фортепіанного навчання. Так, мотиваційно-творчий компонент досліджуваного феномену обраховувався за сумою високого та середнього рівнів (90,2 % студентів). Формування інтелектуально-емоційного компоненту відбувалося більш успішно, його сумарний результат – 92,7 %. За композиційно-архітектонічним компонентом теж відбулися значні позитивні зміни (за сумою двох рівнів – 89,1 % студентів). Щодо самостійно-регулятивного компонента, то його результат – 84,1 % (за сумою високого та середнього рівнів) свідчить про те, що справа саморегуляції власних зусиль і потенційних можливостей особи є дуже складним процесом і не всім учасникам експериментальної групи вдалося продемонструвати високий рівень досягнень. Але цей результат не заперечує факту набуття достатніх досягнень з цього компоненту.

Для отримання вірогідних значень нами було застосовано декілька методів математичної статистики, що дозволило підтвердити ефективність запропонованої методики. За кожним з показників відповідних критеріїв було підсумовано кількісні значення та якісні характеристики, виявлені кінцеві результати, які вказали на високий рівень сформованості вмінь створення музично-образної драматургії творів майбутніми учителями музики. Про динаміку зростання рівнів сформованості досліджуваного феномену свідчать кількісні дані, подані в Таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка зростання рівнів сформованості структурних компонентів умінь створення музично-образної драматургії творів майбутніх учителів музики (констатувальний і формувальний зрізи, %)

Компоненти	Рівні	Констатувальний експеримент		Після проведення формувального експерименту (підсумковий зріз)	
		КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Мотиваційно-творчий	В	31,3	30,5	32,5	57,3
	С	32,5	34,1	35	32,9
	Н	36,2	35,4	32,5	9,8
Інтелектуально-емоційний	В	23,8	24,4	31,3	62,2
	С	46,3	47,6	48,8	30,5
	Н	29,9	28	19,9	7,3
Композиційно-архітектонічний	В	8,8	8,6	17,5	42,7
	С	40	40,2	50	46,4
	Н	51,2	51,2	32,5	10,9
Самостійно-регулятивний	В	11,3	11	18,8	45,1
	С	40	40,3	45	39
	Н	48,7	48,7	36,2	15,9

Про ефективність застосування методики формування вмій створення музично-образної драматургії твору в процесі гри на фортепіано наочно свідчить гістограма (рис. 1.)

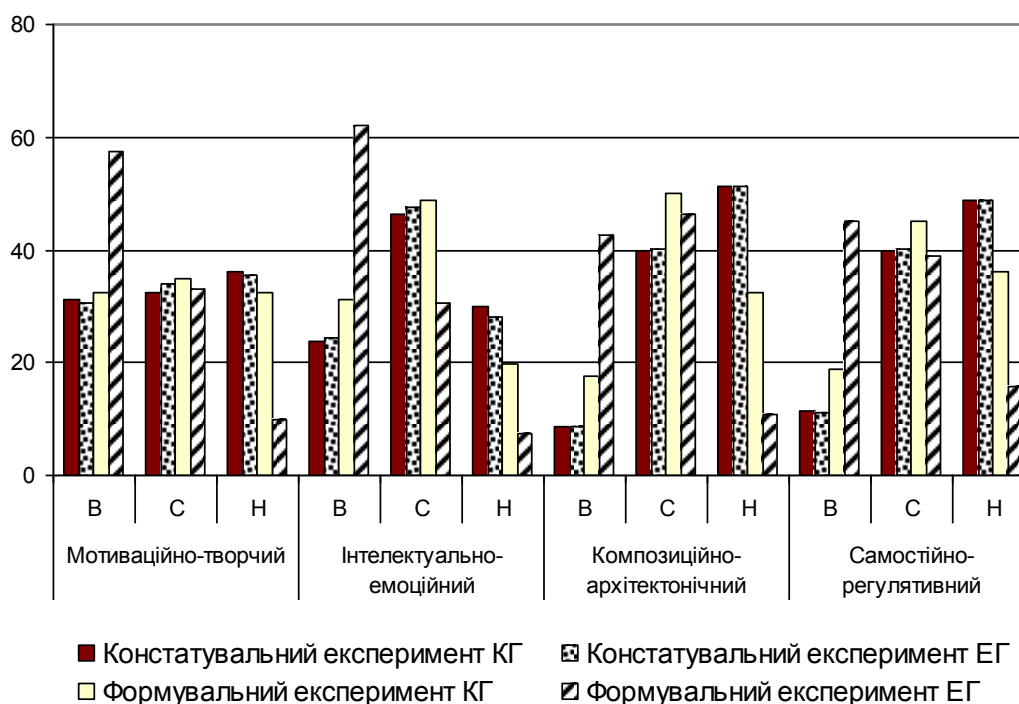

Рис. 1. Результати експерименту за визначеними компонентами

Таким чином, проведене експериментальне дослідження підтвердило ефективність запропонованої методики.

У дослідженні розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено методику формування вмій створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі гри на фортепіано, що дозволило дійти таких **висновків**:

1. З'ясовано теоретичні основи дослідження процесу створення музично-образної драматургії твору. Виявлено, що здатність мислити художніми образами формується в процесі мистецької діяльності людини як однієї з форм суспільної свідомості. Обґрунтовано слухову природу музичних уявлень як результат запам'ятовування, збереження і наступного відтворення музики.

Розкрито сутність поняття «формування вмій створення музично-образної драматургії твору», що конкретизовано як процес створення продукту індивідуальної інтелектуально-емоційної творчої діяльності майбутнього вчителя музики, в якій на основі музично-стильового, асоціативно-образного та виконавсько-інтерпретаційного досвіду музично-слухового сприйняття фортепіанних творів забезпечується можливість відтворення ним власних варіантів архітектонічного та композиційно-системного уявлень та презентації їх у часовому просторі виконавської діяльності.

Визначено компонентну структуру вмій створення музично-образної драматургії твору, що включає такі складові: мотиваційно-творча (уміння –

знаходити мотиви, адекватні почуттєво-емоційній сфері музичного образу твору; розширювати власний асоціативно-образний тезаурус фортепіанних творів для творчого застосування; оперувати різними драматургічними типами та музичними драматургічними формами творів); інтелектуально-емоційна (уміння – самостійно критично мислити, фантазувати на предмет музично-образних співставлень драматургічних елементів твору; накопичувати приклади інтуїтивно виникаючої адекватної емоційної реакції на прослухані та проаналізовані фортепіанні твори; композиційно складати музично-образні цілісні драматургічні уявлення); композиційно-архітектонічна (уміння – комбінувати фортепіанні твори у власному виконанні за різними принципами, проектувати архітектонічну цілісність драматургічних музичних форм, розрізняти музичні форми творів за драматургічними принципами; самостійно-результативна (уміння – застосовувати музично-образні уявні імпровізації у процесі проектування власної емоційної драматургії виконуваних творів, самостійно планувати виконавський проект та практично презентувати фортепіанні твори, створювати стилістично та жанрово відповідні моделі музично-образної драматургії фортепіанних творів).

2. Розроблено модель формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано. Зокрема, конкретизовано принципи формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики, а саме: стильової адекватності (відповідність музичного стилю творів інтелектуально-емоційному прочитанню їх кожним студентом); творчої множинності (створення студентами різних варіантів уявної музично-образної драматургії творів); проектності (використання проектного методу в процесі реалізації запропонованої методики); музично-слухової активності (активізація слухової рефлексії під час сприйняття музики та навчання гри на фортепіано); індивідуальної презентативності (обов'язкова презентація кожним студентом власного індивідуально-неповторного варіанту створення музично-образної драматургії виконуваного фортепіанного твору).

Запропоновано педагогічні умови та методи формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики: 1) надання додаткової інформації щодо особливостей драматургії творів для розширення сфери емоційних вражень від прослуховування симфонічних та камерних інструментальних творів (методи – збагачення інтерпретаційного персонального виконавського тезаурусу, розробка проектів емоційної драматургії виконуваних фортепіанних творів, створення музичного накопичувача сонатних форм за стилями); 2) створення педагогічних ситуацій, що сприяють активізації індивідуальної інтелектуальної, емоційної та творчої активності (методи – знайомство зі зразками образних асоціацій, аналіз драматургічної цілісності образного розвитку форми сонатного *allegro*, індивідуальне розкодування гармонічних конструкцій у контексті образно-драматургічних уявлень, привнесення до них оркестрово-інструментальних темброво-акустичних асоціацій); 3) стимулювання застосування зіставного аналізу історіографії нотного матеріалу фортепіанних творів (методи – співставлення нотного відображення

творів сонатної форми різних епох, стимулювання уявного звучання у виконанні на різних клавішних інструментах, надання різних варіантів образного прочитання одного й того самого твору у виконанні на фортепіано); 4) здійснення діалогічного розкриття студентами образної драматургії фортепіанних творів, що виконуються іншими (методи – вербальний опис варіантів образної драматургії конкретного фортепіанного твору, надання варіантів образно-драматургічних уявлень різних піаністів у власному виконанні).

3. Визначено критерії та показники сформованості вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики. За об'єктивну основу вимірювання результатів сформованості компонентів умінь створення музично-образної драматургії фортепіанних творів майбутніх учителів музичного мистецтва було взято розроблений нами критеріальний апарат, а саме: *активність прояву творчо-мотиваційної потреби* (показники – міра бажання набутти образно-драматургічних уявлень, ступінь націленості на творчу самостійність у пошуку необхідного ресурсу та застосуванні музично-асоціативного досвіду); *результативність мисленнєвої та емоційної діяльності* (показники – ступінь розуміння інформаційних даних, логіка їх побудови та кількість письмово зафіксованих прикладів аналітичної самостійної роботи з музичними творами, якість наданих проєктів емоційної драматургії піаністично опанованих і прослуханих фортепіанних сонат); *здатність до творчого конструювання уявних музичних структур творів* (показники – міра творчої самостійності у створенні музично-образних драматургічних проєктів фортепіанних творів, якість сконструйованих зразків і ступінь довершеності виконавської реалізації теоретичних розробок драматургії творів); *самостійність змістового наповнення теоретичних та практичних розробок* (показники – міра змістової та структурної адекватності засобів, ступінь архітектонічної цілісності презентованих фортепіанних творів). Визначено рівні сформованості вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики: репродуктивний, конструктивний, творчий.

4. Експериментально перевірено ефективність методики формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано. Застосування розроблених критеріїв та їх показників дозволило визначити змістові характеристики досягнення результатів за трьома рівнями: творчим (високим), конструктивним (середнім) та репродуктивним (низьким).

Формування мотиваційно-творчого компонента досліджуваного феномену відбулося успішно (за сумою високого та середнього рівнів 90,2% студентів продемонстрували значні досягнення за всіма виокремленими показниками). Такий результат зумовлюється застосуванням комплексу педагогічних умов та методів, розроблених у процесі дослідницької роботи. Виявлено, що формування інтелектуально-емоційного компонента здійснено результативно (сумарно у 92,7% студентів сформувалися вміння створення музично-образної драматургії твору на більш високому рівні). Становлення композиційно-архітектонічного компонента здійснювалося ефективно у 89,1%

студентів, що підтверджує дієвість запропонованого комплексу педагогічних умов та методів. Формування самостійно-регулятивного компонента відбулося у 84,1% учасників експерименту. Отже, досягнутий результат свідчить про ефективність застосування основних положень розробленої у дисертаційній роботі методики формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в процесі навчання гри на фортепіано.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем формування вмінь створення музично-образної драматургії творів майбутніми вчителями музики. Подальшого вивчення та наукового обґрунтування потребує питання доцільності застосовування узагальнюючих завдань на уроках фортепіано, які мали б спиратися на отриманий у попередні роки навчання досвід творчої, конструктивної, самостійної діяльності, планування свого часу, опанування нових прийомів у вивченні фортепіанних творів.

Результати дослідження відображено в таких публікаціях автора

1. Лю, Кешуан. (2015). Теоретико-методологічні засади проблеми формування образно-драматургічних уявлень у студентів-піаністів педагогічного профілю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць*, 18 (23), 217–221.

2. Лю, Кешуан. (2015). Теоретична сутність поняття «образно-стильові відчуття» майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: збірник наук. праць*, 20 (25), 104–108.

3. Лю, Кешуан. (2016). Формування образно-драматургічних уявлень у студентів педагогічного профілю в процесі музично-аналітичної діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 143, 184–187.

4. Лю, Кешуан. (2017). Критеріальний апарат і рівневі характеристики сформованості умінь створення музично-образної драматургії майбутніми вчителя музичного мистецтва. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 1 (9), 142–149.

5. Лю, Кешуан. (2017). Творче моделювання умінь створення музично-образної драматургії творів майбутніми учителями музичного мистецтва. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання: збірник наукових праць*, 1 (55), 111–115.

6. Лю, Кешуан. (2017). Образно-драматургіческое представление как элемент музыкально-исполнительского мышления пианиста. *Modern Science – Moderni veda*, 1, 62–67.

7. Лю, Кешуан. (2016). Історичний контекст навчання фортепіанної гри. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: II Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів*, 1. Одеса, 104–107.

8. Лю, Кешуан. (2017). Художньо-образне мислення в аналітичному компоненті виконавства сучасного піаніста. *І Міжнародні науково-практичні читання пам'яті академіка Анатолія Авдієвського*. Київ, 16–19.

Лю Кешуан. Формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. Державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка – Суми, 2017.

Дисертація є цілісним дослідженням у галузі теорії та методики музичного навчання щодо проблеми формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано. У роботі з'ясовано теоретичні основи дослідження процесу створення музично-образної драматургії твору та презентовано компонентну структуру відповідних умінь. Розроблено модель формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано і визначено критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного феномена. Експериментально перевірено ефективність методики формування вмінь створення музично-образної драматургії твору в майбутніх учителів музики у процесі навчання гри на фортепіано.

Ключові слова: музично-образні уявлення, формування вмінь створення музично-образної драматургії твору, майбутні вчителі музики, навчання гри на фортепіано.

Лю Кешуан. Формирование умений создания музыкально-образной драматургии произведения у будущих учителей музыки в процессе обучения игре на фортепиано. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. Государственный педагогический университет имени А. С. Макаренко. – Сумы, 2017.

Диссертация является целостным исследованием в области теории и методики музыкального обучения по проблеме формирования умений создания музыкально-образной драматургии произведения у будущих учителей музыки в процессе обучения игре на фортепиано. В работе выяснены теоретические основы исследования процесса создания музыкально-образной драматургии произведения и представлена компонентная структура соответствующих умений. Разработана модель формирования умений создания музыкально-образной драматургии произведения у будущих учителей музыки в процессе обучения игре на фортепиано и определены критерии, показатели и уровни сформированности исследуемого феномена. Экспериментально проверена эффективность методики формирования умений создания музыкально-образной драматургии произведения у будущих учителей музыки в процессе обучения игре на фортепиано.

Ключевые слова: музыкально-образные представления, формирование умений создания музыкально-образной драматургии произведения, будущие учителя музыки, обучение игре на фортепиано.

Liu Keshuanh. Formation of the skills of musical-figurative work dramaturgy creation in the future music teachers in the process of learning piano playing. – Manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical training. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2017.

The thesis is a comprehensive research in the field of the theory and methods of musical education regarding the problem of formation of the skills of musical-figurative work dramaturgy creation in the future music teachers in the process of learning piano playing.

In the work the theoretical bases of the study of the process of musical-figurative work dramaturgy creation and the component structure of the corresponding skills (motivational-creative, intellectual-emotional, compositional-architectonic, self-productive components) are determined.

The model of formation of the skills of musical-figurative work dramaturgy creation in the future music teachers in the process of learning piano playing is developed. The principles of forming the skills of musical-figurative work dramaturgy creation in the future music teachers (stylistic adequacy, creative plurality, projection, musical-auditory activity, individual presentation) are specified. The pedagogical conditions (providing additional information on the peculiarities of the works dramaturgy for expanding the scope of emotional impressions from listening to symphonic and chamber instrumental works; creating pedagogical situations that promote the enhancement of the individual intellectual, emotional and creative activity; stimulating the use of comparative analysis of historiography of the musical material of piano works; the dialogic discovery by students of figurative dramaturgy of piano works performed by others) and methods of forming skills for creating musical-figurative work dramaturgy in the future music teachers are outlined.

The criteria (active manifestation of creative-motivational needs, effectiveness of mental and emotional activity, ability to creative construction of imaginary musical structures of works, independence of content of the theoretical and practical developments), indicators and levels (reproductive, constructive, creative) of the formation of musical-figurative work dramaturgy of the future music teachers are defined.

The effectiveness of the methodology for creating musical-figurative work dramaturgy of the future music teachers in the process of learning piano playing has been experimentally tested. The results of the experimental work showed an effective positive change compared with the results before the molding experiment.

Key words: musical-figurative ideas, formation of the skills of musical-figurative work dramaturgy creation, future music teachers, learning piano playing.

Підписано до друку 31.10.2017 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

